

prevenim dro

Butlletí d'informació sobre **prevenció de drogodependències a Catalunya**

Número 18 - 2006

En aquest número...

Editorial

2

Presentació dels continguts més rellevants d'aquest número.

Cop d'ull a la recerca

2

Comentari d'un estudi realitzat a Barcelona que analitza el seguiment que s'aplica des de l'atenció primària de salut als pacients tractats amb psicofàrmacs.

Materials

3

Drogues: conèixer, comprendre, actuar - per als pares d'adolescents (llibret).
La publicitat del tabac es dirigeix a tu... - per a dones joves (fulletó).
THC. Què fer? - per prevenir l'ús de cannabis a l'ESO (manual i CD-Rom).

Reinserció

4

Inauguració del tractament d'aquesta temàtica amb la presentació del Centre Urbà de Reinserció de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat.

L'opinió

4

José del Val, responsable del Centre de Documentació i Informació del Plan Nacional sobre Drogas, comenta l'origen i la funció d'aquesta mena de centres i el funcionament i serveis que ofereix el que ell dirigeix.

Finestra oberta

5

Comentari sobre el procés de constitució i els objectius de la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències de la Diputació de Barcelona.

Navegant

5

Presentació de la versió castellana d'un web que ofereix, d'una manera gràfica i senzilla, informació sobre el funcionament del cervell i la manera en que les substàncies psicoactives afecten i modifiquen els processos neuronals.

Amb poques paraules

6

Comentaris i notícies breus, d'aquí i d'arreu, sobre temes d'interès diversos relacionats amb les drogues i les drogodependències.

El calaix

6

Informació sobre el procés d'elaboració de la "Estratègia nacional de prevenció del consum de drogues i problemes associats", que porta a terme el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

prevenim dro és un programa de l'associació:

PDS
PROMOCIÓ I DESENVOLUPAMENT SOCIAL

amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família
Institut Català d'Assistència i Serveis Socials

i la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament de Salut

Iniciem aquest nou número de *Prevenim.DRO* amb la novetat d'incorporar continguts relatius a la reinserció social. D'aquesta manera, al sumar-se als habituals sobre prevenció, el butlletí abasta l'àmbit competencial de l'administració local en relació a les drogodependències. Concretament, endeguem aquesta temàtica, que esperem continuar incorporant-la a les diferents seccions del butlletí, amb un article sobre el Centre Urbà de Reinserció de Sant Boi de Llobregat, un recurs que aquest municipi del Baix Llobregat endegà fa gairebé vint anys. A banda d'això, la *Recerca* es fa ressò d'un estudi fet a Barcelona sobre el seguiment dels malalts tractats amb psicofàrmacs a l'atenció primària. A l'*Opinió*, l'actual responsable del Centre de Documentació i Informació del Plan Nacional sobre Drogas ens parla de l'origen d'aquesta mena de Centres i del funcionament i serveis que ofereix el que ell dirigeix. La *Finestra oberta* està dedicada a la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències de la Diputació de Barcelona; mentre que el *Calaix* comenta el procés d'elaboració de l'Estratègia Nacional de Prevenció del consum de drogues i problemes associats, que duu a terme el Departament de Salut, responent a un acord de Govern de la Generalitat. També hi trobareu les seccions de *Materials* i *Amb poques paraules*.

Cop d'ull a la recerca

El seguiment dels malalts tractats amb psicofàrmacs a l'atenció primària.

Diversos estudis indiquen una elevada prevalença de trastorns psicopatològics entre els pacients atesos a l'atenció primària de salut, amb xifres que van des d'una tercera part fins a gairebé la meitat dels pacients. Alhora, altres treballs troben un considerable infradiagnòstic de les malalties mentals per part del col·lectiu mèdic, la qual cosa contrasta amb el clar increment en la prescripció de psicofàrmacs que es dona a l'atenció primària.

Recentment, uns investigadors (López C et al., 2006) han dut a terme un estudi observacional retrospectiu, per aprofundir sobre aquests temes i estudiar el seguiment que s'aplica als pacients tractats amb psicofàrmacs des de l'atenció primària. La mostra estava formada per 200 pacients d'una Àrea Bàsica de Salut de Barcelona. Els criteris d'inclusió comprenien prendre medicació psicotròpica, tenir més de 15 anys i haver estat visitat un mínim de 10 vegades pel mateix equip de salut. Es van revisar les històries clíniques dels pacients inclosos i es va quantificar el nombre de controls realitzats sobre cada pacient en dos períodes: l'any posterior al diagnòstic de cada cas, i el període que va d'octubre de 2001 a octubre de 2002, per a tots els casos. Les dades recollides incloïen l'edat,

sexe, diagnòstic principal, any de diagnòstic, medicació prescrita, nombre de controls realitzats, professional que fa el control i baixes laborals dels pacients.

El control dels pacients tractats amb psicofàrmacs és escàs i no es tenen en compte altres factors que afavoririen una bona evolució.

La mostra estudiada era majoritàriament femenina (71,5%), la seva edat mitja de 62,9 anys i la mitja d'anys de tractament amb psicofàrmacs de $5,95 \pm 3,28$ anys. Més d'una tercera part prenia més d'un psicofàrmac, essent les benzodiacepines (amb un 60,4%) el grup més emprat. Pel que fa al nombre de controls realitzats, la mitja va ser de $2,52 \pm 2,73$ per al primer període i de $1,75 \pm 2,85$ per al segon, indicant una disminució dels controls en els pacients tractats amb psicofàrmacs amb el pas del temps. Tanmateix, s'observen diferències entre els equips professionals, tant pel que fa a la realització de controls com a la seva evolució en el temps. L'estudi també indica que més

d'una tercera part dels pacients estudiats (37,1%) presentava incapacitat laboral, rebia ajuts públics o havia estat de baixa dins del primer any del diagnòstic.

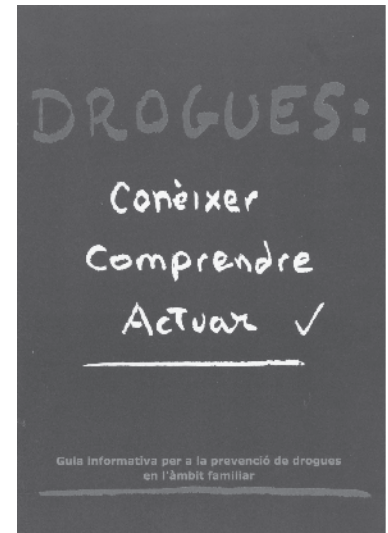
En la discussió s'indica que l'estudi s'ha fet en una zona de baix nivell econòmic, on s'atén una població amb alta demanda assistencial, la qual cosa pot dificultar l'aplicació d'altres teràpies (com ara de tipus cognitiu-conductual) i propiciar una atenció únicament farmacològica. Alhora, però, destaquen que en un 14,5% dels pacients que prenen psicofàrmacs no consta cap diagnòstic psicopatològic en el seu historial. Els autors conclouen que el control dels pacients tractats amb psicofàrmacs és escàs i que no es tenen en compte altres factors que afavoririen una bona evolució. Per això, advoquen per un treball basat en el suport, consell, seguiment i contenció per part d'infermeria, i el control adequat de la medicació per part del metge. Això, milloraria el pronòstic i la qualitat de vida dels pacients, limitaria els efectes secundaris de la medicació (com ara el risc de dependència) i reduiria els costos econòmics i sociolaborals de la malaltia. L'obstacle principal és la manca de protocols per atendre aquests problemes.

Drogues: conèixer, comprendre, actuar

Llibret de 20 pàgines, imprès en tres colors, que amb el subtítol de "Guia informativa per a la prevenció de drogues en l'àmbit familiar" s'adreça als pares d'adolescents, principalment als que tenen fills d'edats compreses entre 14 i 16 anys, per aportar-los idees, comentaris i consells per reflexionar sobre el consum de drogues i fomentar la seva prevenció des de l'àmbit familiar.

Elaborat en el marc del Programa de Prevenció de Drogues de la Mancomunitat de la Vall del Tenes, formada pels ajuntaments de Bigues i Riells, Santa Eulàlia de Ronçana, Lliçà d'Amunt i Lliçà de Vall, inclou informació sobre el propi programa de prevenció i el seu servei d'atenció i assessorament, informació i reflexions sobre l'adolescència, orientacions per tractar el tema de les drogues a casa, consells per ajudar a fomentar la responsabilitat davant les drogues, a més d'informació sobre diferents substàncies (presentació, efectes i riscos) i un apartat final amb recomanacions bibliogràfiques.

Més informació: Programa de prevenció de drogues de la Vall del Tenes. Tel.: 649 630 134

La publicitat del tabac es dirigeix a tu: per ser dona, per ser jove

Fulletó de 4 fulls, d'obertura superior i petit format (14 x 10 cm plegat), desenvolupat en el marc del "Programa de Tabac" del Pla Local Sobre Drogodependències de l'Ajuntament de Montcada i Reixac. Destaca el fet de tractar-se d'una intervenció amb perspectiva de gènere, adreçada a les noies de 12 a 16 anys. Pensat per ser distribuït tant a l'àmbit escolar com extraescolar, inclou missatges sobre la publicitat del tabac, arguments contraris al seu consum i informació sobre els riscos de fumar, buscant millorar la informació sobre el tabac, promoure una imatge positiva de les persones no fumadores i afavorir una actitud crítica en front dels missatges publicitaris de les marques de tabac.

La portada i la contraportada estan il·lustrades amb retalls de campanyes publicitàries de tabac adreçades al públic femení, mentre que l'interior adopta una estètica "manga", buscant un apropament a la població jove. En el seu disseny hi van participar joves del municipi, que van avaluar el seu format, les seves imatges, els seus colors i la comprensió dels missatges.

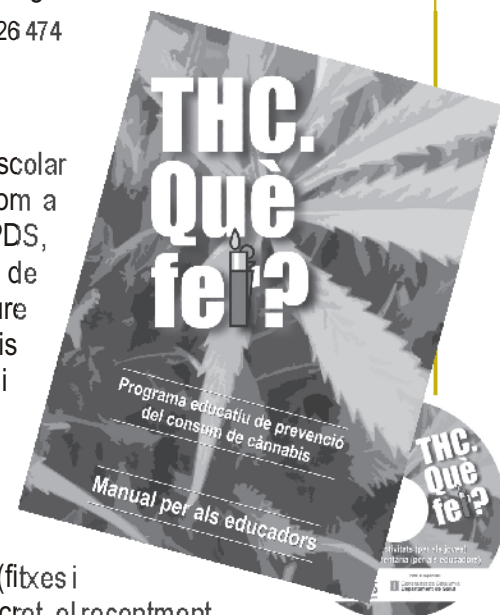
Més informació: Ajuntament de Montcada i Reixac. Pla Local Sobre Drogodependències Tel.: 935 726 474

THC. Què fer?

Programa de prevenció del consum de cànnabis, adreçat preferentment a l'àmbit escolar (a segon d'ESO just abans de l'edat mitja d'inici del seu consum) per servir com a complement o preparació d'altres intervencions preventives. Elaborat per PDS, Promoció i Desenvolupament Social, amb el suport de la Subdirecció General de Drogodependències del Departament de Salut de la Generalitat, es proposa promoure actituds favorables a la salut i a l'abstinència de les drogues en general i del cànnabis en particular, fomentar actituds i comportaments positius cap als no consumidors, i evitar (si més no, retardar) l'inici del consum de cànnabis.

Estructurat en dues unitats didàctiques, treballa en quatre sessions al voltant de la informació i les actituds sobre el cànnabis i dels processos de presa de decisions. Consta d'un manual per als educadors (36 pàgines) amb instruccions detallades per aplicar les sessions, i d'un CD-ROM que inclou el material de treball per als joves (fitxes i contes), qüestionaris de valoració, i informació addicional per als educadors (en concret, el recentment publicat "Informe de la Comissió Clínica sobre el Cànnabis" del Plan Nacional sobre Drogas, en format PDF).

Més informació: PDS · Promoció i Desenvolupament Social. Tel.: 934 307 170

Centre Urbà de Reinserció (CUR)

El Centre Urbà de Reinserció (CUR) és un recurs d'atenció social primària especialitzada en drogodependències que el departament de Serveis Socials de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat inicià fa prop de 20 anys, concretament l'any 1988. Al llarg d'aquest període el CUR s'ha anat adaptant als canvis epidemiològics i a l'evolució de les xarxes assistencials i socials. Des de la creació en un primer moment del *Taller 2000*, un grup d'activitats per a heroïnòmans que fou l'embrió de l'actual Centre Urbà de Reinserció, aquest servei ha atès al voltant de 1.300 usuaris del municipi, oferint una orientació i un suport integral als afectats i als seus familiars.

El Centre Urbà de Reinserció de Sant Boi constitueix un recurs intermedi entre el tractament i la incorporació als recursos socials normalitzats, on es treballen problemàtiques concretes del col·lectiu destinatari que, per les seves característiques, pateix una situació de marginació i inhabilitació social important. La seva ubicació en el medi urbà permet establir relacions amb l'entorn (veïnat, comerços, serveis i recursos comunitaris), que esdevenen potencials elements socialitzadors per ajudar els usuaris a establir vincles normalitzats amb la comunitat.

La tasca del CUR s'estructura en dos nivells d'atenció complementaris. D'una banda el *Servei d'Informació i Orientació (SIO)*, que proporciona als afectats i als seus familiars suport individualitzat al procés de motivació per al tractament i la integració social i informació sobre l'accés als centres de tractament. D'altra banda, el grup d'activitats *Taller 2000*, on es treballen diferents àrees relacionades amb la promoció de la salut, les habilitats socials, la formació bàsica, els hàbits laborals i el lleure saludable. Part d'aquest treball de grup es dona a conèixer a la població mitjançant una revista -*L'Alternativa*- elaborada pels usuaris del servei amb la col·laboració dels professionals del centre.

Actualment, entenent la drogodependència des del paradigma biopsicosocial i apostant per un disseny de perspectiva clarament comunitària, l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat potencia el Centre Urbà de Reinserció (CUR) com una acció estratègica del Programa Municipal Transversal de Prevenció de les Drogodependències (2006-2010).

Més informació: Ajuntament de Sant Boi. Programa de Drogodependències. Telèfon: 93 635 12 14

L'Opinió

José del Val. Madrid, 1963. Llicenciat en Història Moderna i Contemporània; ha orientat la seva carrera professional cap a la documentació, i des de 1998 és responsable del Centre de Documentació i Informació del Plan Nacional sobre Drogas. Li hem demanat que ens parlés del paper del Centres de Documentació, i del funcionament i serveis del que ell dirigeix. Heus aquí la seva resposta:

Un alt nombre de disciplines acadèmiques situen l'addicció a les drogues com a objecte de la seva anàlisi. Com a conseqüència del caràcter multidisciplinar d'aquest àmbit d'actuació, un ampli grup de professionals (metges, psicòlegs, psiquiatres, treballadors socials...) necessita obtenir informació i/o documentació sobre el fenomen de les toxicomanies. Aquests professionals s'enfronten al problema d'accedir a un enorme volum de documentació, dispersa en múltiples fonts i, sovint, disposant de molt poc temps per a aquesta tasca. D'aquí la necessitat de disposar de Centres de Documentació especialitzats en addiccions, als quals puguin acudir aquests professionals per formular i satisfer les seves peticions documentals. Sorgeix així la figura del documentalista com la d'aquell professional que, fruit d'un procés d'especialització del treball, orienta la seva tasca cap a la resolució d'aquestes demandes.

A finals dels anys 1960 es funden a Europa els primers Centres de Documentació sobre drogues amb un caràcter multidisciplinar: l'ISDD al Regne Unit, i el NIAD a Holanda; i durant la dècada següent se'n van creant altres a Amèrica del Nord i a Europa. A Espanya, la creació d'aquests Centres de Documentació és molt més tardana. El primer en constituir-se, al juliol de 1986, va ser el Centre de Documentació i Informació de

Atès que el Centre té la seva seu a Madrid, es fa un esforç per fer accessible la seva informació i documentació a una àmplia varietat d'usuaris

la Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas. Aquest Centre pertany a l'Administració Central de l'Estat, i com a tal, parteix del principi que el ciutadà, que contribueix amb els seus impostos al sosteniment de les Administracions, té dret a que les seves peticions d'informació i documentació siguin ateses. En conseqüència, tots els seus serveis són gratuïts: cerques bibliogràfiques, reprografia, enviaments electrònics i postals, resolució de les consultes, etc.

Atès que el Centre té la seva seu a Madrid, es fa un esforç per fer accessible la seva informació i documentació a una àmplia varietat d'usuaris, al marge de la seva ubicació geogràfica. Per a això s'ha fet una aposta per l'ús de les noves tecnologies de la informació. Per evitar donar avantatge a les consultes de les persones que tenen major facilitat per desplaçar-se a les dependències del Centre, aquestes es poden fer per correu postal, fax o correu electrònic (cendocupnd@msc.es) o des de la pàgina web del Plan Nacional (www.pnsd.msc.es/).

Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències

El març de 2005 la Diputació de Barcelona va constituir una *pre-xarxa* municipal de prevenció de drogodependències, formada per 75 ajuntaments i 6 associacions, amb l'objectiu d'aglutinar els esforços i les estratègies dels municipis de la província en aquest àmbit d'actuació, tot promovent la transversalitat i la participació. Aquesta *pre-xarxa* es proposava dur a terme una diagnosi de la realitat local envers les drogues i elaborar un model de gestió compartida, de referència territorial, que es van presentar el 15 de març de 2006 en una jornada en que es constituí oficialment la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències.

Els objectius de la Xarxa Local de Prevenció de Drogodependències són: a) impulsar els serveis i els programes de prevenció de drogodependències en el món local; b) millorar la qualitat de les actuacions preventives, actuals i futures; c) garantir l'equitat de serveis i programes de prevenció comunitària a tota la ciutadania de la província; d) incorporar a la societat civil en la definició de prioritats i en l'aplicació de polítiques preventives, i e) facilitar la gestió compartida entre tots els agents locals, amb formació, innovació, protocols i avaluació.

Aquesta Xarxa ha de possibilitar l'enfortiment del compromís preventiu dels ens locals, no només a través de mitjans econòmics sinó també a partir de l'estructuració d'un espai tècnic, capaç d'impulsar una millora conjunta amb l'objectiu d'avançar cap a la consolidació dels plans locals de prevenció de les drogodependències. El passat mes d'octubre tingué lloc el primer plenari de la Xarxa, que actualment compta amb més d'un centenar d'adhesions entre municipis i consells comarcals, als quals la Diputació de Barcelona dóna suport tècnic i econòmic. Pel que fa al suport tècnic, es treballa en comissions, per temes d'interès, i oferint formació als tècnics municipals i assessorament a plans i programes de drogues.

La Xarxa dóna prioritat a les línies d'actuació adreçades a la intervenció comunitària i preventiva amb joves i amb les seves famílies, a partir d'activitats orientades a promoure una ocupació diversificada del temps lliure i de programes dirigits a reduir el risc associat al consum de drogues, i s'organitza al voltant d'un *Consell General*, integrat per representants polítics dels ens locals adherits, un *Consell Assessor*, d'entitats i experts, i un *Comitè de Coordinació*, amb representants polítics dels municipis i un representant de cada grup polític de la Diputació.

Més informació: Diputació de Barcelona. Àrea de Benestar Social. Servei d'Acció Social. SPOTT. Telèfon: 934 022 880

Navegant

Un web sobre les drogues i el cervell

El web que comentem en aquest número descriu, d'una manera gràfica i senzilla, el funcionament del cervell i la manera en que les diferents substàncies psicoactives afecten i modifiquen els processos neuronals per produir els seus efectes.

Desenvolupat en el marc d'un projecte europeu per promoure l'ús de les noves tecnologies de la informació en l'àmbit de la prevenció de les drogodependències, liderat pel Jellinek Institute d'Amsterdam, aquest web és, de fet, una presentació gràfica sobre la influència de les drogues sobre el cervell, i pot ser útil tant per als professors de ciències de la naturalesa com per als tècnics de prevenció de drogodependències. La presentació, feta amb tecnologia flash, ofereix la seva informació en 14 idiomes. La versió espanyola ha estat preparada pel Instituto para el Estudio de las Adicciones, i es va presentar el passat mes de juliol a Madrid, a la seu de la Delegación del Gobierno para el Plan Nacional sobre Drogas.

El web presenta diferents apartats, el primer dels quals descriu el funcionament bàsic del cervell i el paper que juguen els diferents neurotransmissors implicats en el consum de drogues. La resta d'apartats tracten cadascun sobre una substància (alcohol, nicotina, cannabis, cocaïna, èxtasi, *speed* i heroïna) i els efectes que el seu consum té sobre el cervell: les àrees cerebrals i les funcions que es veuen afectades i el seu mecanisme d'acció a nivell neuronal.

Adreça del web: <http://www.drogasycerebro.com>

Amb poques paraules

L'alcohol a Europa: una perspectiva de salut pública. La Comissió Europea ha publicat un informe que analitza l'impacte sanitari, econòmic i social del consum d'alcohol a Europa. L'informe indica que Europa és una de les regions del món amb un major consum d'alcohol. També revela que l'educació i la sensibilització, per sí soles, són insuficients per reduir el dany causat per l'alcohol. L'informe complet (en anglès) i també un resum en castellà es poden baixar de: http://ec.europa.eu/health-eu/news_alcoholineurope_en.htm

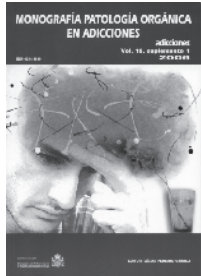

Nou Catàleg de bones pràctiques de la FEMP. Per identificar i difondre iniciatives interessants en prevenció de drogodependències realitzades per les Entitats Locals, i contribuir a l'intercanvi d'experiències entre els professionals del sector, la *Federación Española de Municipios y Provincias (FEMP)* ha editat el seu II

Catálogo de Buenas Prácticas en Drogodependencias.

Es pot baixar de: <http://www.pnsd.msc.es/Categoria2/publica/pdf/II BuenasPracticasFEMP.pdf>

Alcohol i cocaïna. La *Revista Española de Drogodependencias*, editada per la *Asociación Española de Estudios en Drogodependencias (AESED)*, dedica el seu monogràfic de 2006 al tema "alcohol i cocaïna". Entre altres qüestions d'interès sobre el tema, inclou un article sobre la transcendència del cocaetilè en el consum combinat d'alcohol i cocaïna.

Més informació a: red@aesed.com

Actualització sobre drogues i patologia orgànica. El monogràfic de 2006 de la revista *Adicciones* revisa el tema de la patologia orgànica en les addiccions. Entre altres, els seus articles tracten qüestions com ara la morbimortalitat associada al consum de drogues, les relacions entre drogues i disfunció sexual o els principals problemes associats al consum de tabac, alcohol, cocaïna, cànnabis i drogues de síntesi.

Es pot baixar en PDF de: <http://socioalcohol.psiquiatria.com/documentos/organica.pdf>

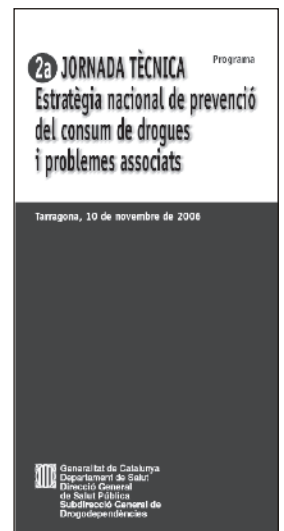
El calaix

Estratègia nacional de prevenció del consum de drogues i problemes associats.

Amb la finalitat d'establir les polítiques preventives sobre drogues dels propers anys, el Departament de Salut, a través de la Subdirecció General de Drogodependències, va iniciar el març de 2006 el procés d'elaboració d'una "Estratègia nacional de prevenció del consum de drogues i problemes associats", responent a un acord de Govern de la Generalitat de Catalunya. La participació dels diferents professionals que treballen en aquest àmbit és un element clau en la seva elaboració. Per aquest motiu s'ha establert un sistema de consulta en dos nivells. El primer, per establir els continguts sobre els quals s'ha de basar l'Estratègia, a través de les propostes de set grups de treball clau (dels àmbits educatiu, familiar, comunitari, laboral, dels mitjans de comunicació, del lleure i dels serveis de salut). El segon nivell es basa en la realització de jornades tècniques de consulta. El passat 16 de juny es va organitzar la primera a Barcelona, i el 10 de novembre es va celebrar a Tarragona la segona d'aquestes jornades, on es va presentar el treball dels diferents grups i es va reflexionar sobre els objectius i les propostes d'acció, avançant en el procés consultiu que donarà lloc a la presentació pública de l'Estratègia, prevista per a la tardor de 2007.

Més informació a: www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/html/ca/alcohol/doc11040.html

prevenim dro

Edita: PDS · Promoció i Desenvolupament Social

Direcció: Antoni Duran i Jaume Larriba

Disseny i muntatge: E. Bosch

Revisió lingüística, fotomecànica i impressió: Addenda

Dipòsit legal:

Voleu donar a conèixer un programa, un material o una notícia?

Voleu que el butlletí tracti algun tema en concret?

Voleu estar en el mailing de distribució?

FEU-NOS-HO SABER!

Prevenim.DRO

Provença, 79 baixos 3^a 08029 Barcelona

Tel.: 93 430 71 70 ▪ Fax: 93 439 07 73

E-Mail: prevenim.dro@pdsweb.org ▪ Web: <http://www.pdsweb.org>